

Malbonaŭgura evoluo:

ĈU BRIĈSo+ ESTAS LA NOVA MALAMIKO DE LA OKCIDENTO ?

Kiel la Oriento iĝis minaco por la Okcidento denove kaj kion la okcidenta mondo povas fari kontraŭ ĝi

*Okaze de la 75a jariĝo de la Universala Deklaracio de la Homaj Rajtoj 2023
el la vidpunkto de konvinkita (svisa) okcidentano*

La mondo denove tumultas kaj ŝanceliĝas, kvazaŭ freneziĝis, ŝajne ne plu povas esti savita, eĉ politike, estas en malordo kaj alarma stato kaj riskas perdi la kontrolon pri la eventoj. UN estas superŝutataj, dividataj, paralizataj kaj senhelpaj pro la malnova politika antagonismo inter Okcidento kaj Oriento, kiu ne malaperis post la fino de la Malvarma Milito. Nenio plu harmonias inter Okcidento kaj Oriento. Kun sia nova memfido diversaj emergantaj kaj evoluantaj landoj ŝanĝas la kartojn en la tutmonda strategia povpokero kaj volas ŝanĝi aŭ renversi la ordon establitan post la Dua Mondmilito – kelkfoje per kruda militforto, malferma malamikeco, ĉantaĝo kaj malrespekto de la reguloj de la internacia juro. Diversaj orientaj ŝtatoj kiel Rusio kaj Ĉinio, kiuj estas gvidataj de agresemaj aŭtokratoj, kaj iuj arabaj, islamaj kaj afrikaj ŝtatoj, kiuj estas simile diktaturece strukturataj, ŝajne emancipiĝis de la okcidenta “koloniisma kuratoreco” kaj nun, probable en la nomo de la dubinda “justa afero”, kvazaŭ venĝe kontraŭbatalas ĝin. Post la eksplodo de la konfliktoj ĉirkaŭ Ukrainio kaj Tajvano, Usono, NATO kaj EU unuflanke kaj Rusio kaj Ĉinio aliflanke oficiale priskribis unu la alian kiel kontraŭulojn, rivalojn kaj malamikojn, aŭ almenaŭ kiel minacojn kaj danĝerojn. Ĉi tiu konstelacio reflektas tute novan dimension de la vetkuro inter la potencoj en Okcidento kaj Oriento, Nordo kaj Sudo, kiu bedaŭrinde ne estas paca. Krom la ideologia malkongruo de la politikaj sistemoj kaj la ekonomia rivaleco, furiozas ankaŭ nova internacia kulturmilito (en la moderna senco de Samuel Huntington), kiu vastiĝis al paradigmo progresema-liberalisma kontraŭ tradicia konservema. Pro la subita kaj rapida “leviĝo de la aliaj” (Fareed Zakaria) la Okcidento nun estas konfrontata kun tute nova historia situacio, kiu reprezentas grandegan defion.

BRIĈSo kiel nova minaco por la “malnova” mondo?

Kvankam la BRIĈSo-landoj¹ engaĝas sin en paco laŭ propra maniero, en la kazo de la rusa agresmilito kontraŭ Ukrainio eĉ ne unu membro de ĉi tiu grupo kondamnis la kriman frenezajn de Putin, kiu grave malobservas la internacian juron. La rolo, graveco kaj forto de la emergantaj BRIĈSo-ŝtatoj kaj la danĝeroj, kiujn ili povas prezenti, estas malgravigitaj de la Okcidento. Tamen la spiralo de agreso kontraŭ la okcidenta mondo povas daŭre disvolviĝi ene de tiu grupo de ŝtatoj, precipe ĉar ĝi kontraŭas ĉian kritikon de la Okcidento. La ekspansio de BRIĈSo fare de Saŭd-Arabio, Unuiĝintaj Arabaj Emirlandoj kaj, ĉefe, Irano, ĉefa sponsoro de la internacia terorismo, devus vekti la alarmsonorilojn en Okcidento. Ĉi tiuj ŝtatoj estas kelkaj el la plej drastaj kontraŭuloj de la Okcidento kaj la plej brutalaj misuzantoj kaj lezantoj de la homaj rajtoj en la moderna historio. Ne/oficiale tiuj reĝimoj estis aŭ estas rigardataj de la okcidenta mondo, precipe de Usono, kiel friponaj (kanajlaj) aŭ terorismaj ŝtatoj – Saŭd-Arabio estas ekskludita de ĉi tiu klasifiko, ĉar ĝi estas malnova aliancano de la Okcidento. Egiptio, alia tre malbela diktatora ŝtato, ankaŭ definitive deturnis sin de la Okcidento kaj same aliĝis al la BRIĈSo-grupo. Aliaj ŝtatoj kiel Indonezio, Bangladeŝo, Alĝerio, Niĝerio, Tajlando, Vjetnamio, Kubo, Bolivio, Venezuelo kaj aliaj, en kiuj ankaŭ estis aŭ ankoraŭ estas

¹ Al ĉi tiu grupo apartenas Brazilo, Ruslando, Hindio/Barato, Ĉinio kaj Sudafriko kiel fondaj membroj.

faritaj gravaj malobservoj de la homaj rajtoj, esprimis sian intereson baldaŭ aliĝi al BRICS. Ĉi tiuj katastrofaj ŝtatoj de la "Tutmonda Sudo" ne nur volas ludi pli grandan rolon sur la planedo, kio estas ilia legitima rajto, sed ankaŭ volas poziciigi sin ene de BRICS kiel alternativo al la okcidenta ordo kaj al G20, anstataŭi la Okcidenton kiel ĉefan tutmondan ekonomian potencon kaj enkonduki novan rezervan valuton. Tamen verŝajne pasos jardekoj antaŭ ol ĉi tiu nova imperio de malriĉuloj kaj mizeruloj atingos la ekonomian nivelon de la okcidenta mondo, se tio entute iam okazos, kio estas dubinda. Krom la palpeblaj ekonomiaj interesoj, kiujn ĉi tiuj landoj havas, la larĝigo de BRICS en Johannesburgo ŝajnas esti precipe solidareca manifestacio de la komuna forto, eble speco de simbola konspiro, provoko, nova fazo de la ribelo de la "Oriento" kaj "Tutmonda Sudo" por agi kontraŭ la usone regata sistemo. Per tio la BRICS-grupo riskas esti suspektata de la Okcidento, precipe de Usono, kiel krima kaj terorisma organizo, se ĝi inkluzivas tre problemajn ŝtatojn, militemulojn kaj ĉiaspecajn malobservantojn de la homaj rajtoj. Ankaŭ la ĉefministro de la nova BRICS-lando Etiopio ĵus minacis per milito kontraŭ najbaraj ŝtatoj por atingi aliron al la maro. Tiel ankaŭ ĉi tiu lando riskas esti konsiderata kiel nova kanajla ŝtato. Do landoj kiel Hindio / Barato, Brazilo kaj Sud-Afriko devus pripensi, ĉu ne estus pli saĝe distanciĝi de tia dubinda formaĵo. Dum jardekoj ĉi tiuj ŝtatoj, plejparte iamaj koloniaj landoj, estis nutrataj de la mono de la riĉa Okcidento per komercaj kaj gigantaj disvolvaj projektoj – nun la Okcidento ricevas la kvitancon. Se ĉi tiu mono ne forfluas pro korupto, ĝi nun riskos esti uzata *kontraŭ* la okcidenta mondo – en formo de senbrida armea armado.

Okcidentaj eraroj

La Okcidento estis plurfoje akuzata de siaj kritikantoj, ke ĝi trudis siajn valorojn kaj normojn al la resto de la mondo. Aliaj akuzoj estas "hipokriteco", "aroganteco" kaj "duoblaj normoj". Ĉi tiu kritiko havas sian partan pravon, sed estas unuflankeca, ĉar la vero estas pli kompleksa: Unue, multaj "neokcidentaj" landoj mem strebis iĝi kiel la okcidenta civilizo kaj provis imiti kaj atingi ĝin, ĉar la okcidenta sistemo estis konsiderata kiel plej alloga el ĉiuj. Aliflanke, la Okcidento esperis, ke la tuta mondo adoptos ĝiajn normojn kaj valorojn kaj mem fariĝos "okcidenta". En kelkaj el tiuj landoj la transformo iris pli glate, en aliaj malpli. Dum la "duoblaj normoj" rilatas al la malsama traktado de kompareblaj situacioj aŭ al certa "duobla moralo" flanke de registaroj, hipokriteco kaj aroganteco kompreneble ne estas problemoj nur de la Okcidento. Nun en landoj kiel Rusio kaj Ĉinio novaj aŭtokratoj kaj diktatoroj de la malnova tipo revenis al la potenco, kiuj pro kiaj ajn kialoj supozeble aŭ estis laŭdire seniluziigitaj pri la Okcidento aŭ volis restarigi la malnovajn imperiojn, kiujn ili perdis post la falo de komunismo kaj siaspece kondukis. Povas esti, ke multaj gvidantoj kaj homoj en la okcidenta mondo estis tro naivaj por kredi aŭ supozi, ke la okcidentiĝo de la mondo okazos glate kaj aŭtomate kaj estas la natura vojo. Dum kelka tempo tio ŝajnis esti iagrade la kazo eĉ en Rusio kaj Ĉinio. Tiam post-komunismaj potenculoj kiel Putin aŭ Xi, kiuj provis retroturni la horloĝojn, unue probable pro venĝo kontraŭ la malamata Okcidento kaj due por konservi kaj firmigi sian imperian potencon, pri kiu ili neniam plu volis rezigni. La kapitalismajn principojn ili intertempe nature jam alproprigis, efektivigis kaj senskrupule misutiligis, sed sen starigi malferman, demokratian kaj plurisman politikan kulturon de la okcidenta tipo. Eĉ okazis la malo: Kiel en la tempoj de Stalin kaj Mao kaj iliaj posteuloj oni brutale kaj senskrupule subpremis kaj finfine sukcese malhelpis la aperon de tia situacio. La ĉefa eraro de la Okcidento, kiu cetere certe ne estas senkulpa ŝafido, pro kio ĝi riskis perdi sian kredindecon ekster la propra sfero, ŝajnis konsisti en tio, ke tie la gvidantoj kaj homoj en sia naiva kredo kaj tute senkritika fido je la bono evidente supozis, ke la neevitebla procezo de la okcidentiĝo laŭ la modelo de Usono kaj Eŭropo povas esti kondukita pli malpli frue al la fina venko sen granda rezisto.

Ĉinio kaj Rusio - 2 ĉefaj agantoj de la internacia agreso – kaj la UN-protestoj

Esence gvidata de Ĉinio kaj Rusio, la plej agresemaj ĉefrivaloj de Usono, BRIĈSo+ kreas tre eksplodeman miksaĵon. Dum putinisma Rusio daŭrigas la krimegan militon kontraŭ Ukrainio – internaj kaj eksteraj militoj sekurigas la potencon de diktaturoj kiel Putin-Rusio kaj akcelas la profitdonan militindustrion de krimaj bandoj –, la totalisma komunisma Ĉinio probable atendas senpacience la ĝustan tempon por konkeri Tajvanon – Pekino delonge havas la silentan subtenon de la plimulto de la politike senrajtigita ĉina loĝantaro. Ĉi tiu latentita konflikto povus evolui al varmaga milito inter Ĉinio kaj Usono. Ĉinio sendube estus subtenata de Putin kiel ridanta kaj aplaŭdanta tria partio. Sed ankaŭ mul-taj ŝtatoj de la “kolektiva sudo” voĉdonis por la rezolucio A/RES/ES-11/1 de la Ĝenerala Asembleo de UN de la 2a de marto 2022 kaj kondamnis la agreson de la Ruslanda Federacio kontraŭ Ukrainio, ĉar Rusio malrespektis la Artikolon 2, Alineon 4 de la UN-Ĉarto, kaj postulis, ke la Rusa Federacio tuj ĉesigu la aplikon de perforto kontraŭ Ukrainio kaj rezignu pri kontraŭleĝa minacado aŭ uzado de perforto kontraŭ ajna membroŝtato. Mallonge antaŭ la unua datreveno de la atako de Rusio kontraŭ Ukrainio, 141 el 193 membroŝtatoj de UN adoptis novan rezolucion de la 23a de februaro 2023, postulante la tujan retiron de la trupoj de Rusio kaj alvokante al “ampleksa, justa kaj daŭra paco”. Bedaŭrinde tiaj rezolucioj ne estas jure devigaj, do ili povas esti ignoritaj de agresanto. Similaj scenaroj verŝajne ripetigis, se Ĉinio atakas Tajvanon, kun la diferenco, ke Usono povus tiam aktive interveni por defendi la insulon. Malgraŭ tiuj rezolucioj kaj aliaj elpaŝoj, kiuj en la Sekureca Konsilio de UN estas konstante ignoritaj kaj sabotitaj de Rusio, la rusa agresmilito kontraŭ Ukrainio estas senĉese daŭrigata, dum ĝia fino ne videblas kaj miloj da homoj perdis la vivon en la koncernata militzono. Malgraŭ tre klaraj internaciaj diplomatiaj protestoj eĉ ne unu ŝtato en ĉi tiu “kolektiva sudo” landogrupa aliĝis al la okcidentaj sankcioj kontraŭ la eterna paclezanto Rusio. Moskvo eble konsideris tion sukceso, dum la dezirata internacia izolado de Rusio estas plejparte limigita al la okcidentaj landoj. Krom kelkaj nuancoj, la situacio restis stabila ĝis hodiaŭ.

La efikoj kaj sekvoj de la rusa milito kontraŭ Ukrainio sur la malstabiligitan mondon estas gravegaj – jen unu el la celoj, kiujn Putin atingis, krom la detruo de la infrastrukturo en Ukrainio kaj la amasa mortigo de ukrainaj civiluloj per raketatakoj, artileria pafado kaj sovaĝa masakrado de senkulpaj homoj (verŝajne en la senco de enkalkulitaj flankaj damaĝoj), inkluzive la ampleksan deportadon de ukrainaj infanoj sur la teritorion de la Rusa Federacio, pro kio kontraŭ la prezidento RF V.V. Putin estis eldonita internacia arestordono fare de la Internacia Puna Kortumo en Hago. Kiel sciante, Putin, babilema fanfaronulo kaj demagogo, kiu senĉese sin pravigas, neis al la ukrainoj ilian rajton ekzisti kiel sendependa ŝtata nacio aŭ etno. Kvankam la aserto, ke en Ukrainio okazas rusa genocido kontraŭ la ukraina popolo, kies vereco estas kontestata, la rusa invadarmeo estas suspektata aŭ akuzita, ke ĝiaj soldatoj, kun la helpo de la fifamaj Kadirov-soldatoj el Ĉeĉenio kaj la milicgrupo “Wagner”, plenumis diversajn militkrimojn, kiuj ankoraŭ estas pruvendaj. Al tio apartenas la kompleta ruinigo de grandurboj kiel Mariupol, Baĥmut kaj Avdijivka same kiel la intenca detrudo de la grenprodukt-instalaĵoj de Ukrainio. La nombroj de mortintoj kaj vunditoj en la milito, kiuj estis menciitaj de diversaj flankoj kaj fontoj, estas ĉio alia ol certigitaj. Do kiom da soldatoj ambaŭflanke pereis ĝis nun estas nekonate, ĉar nek la rusaj nek la ukrainaj instancoj publikigas proprajn ciferojn. Laŭ konservativaj taksoj verŝajne temas pri dekoj da miloj. Krom tio Putin atingis alian pli malpli celitan militcelon, nome la dispelon kaj foriron de milionoj da rifuĝintoj el Ukrainio. Kiel ĉefrespondeca persono por ĉiuj tiuj krimoj kaj mortoj sur ambaŭ flankoj devas esti konsiderata V.V. Putin, prezidento RF, kiu ordonis kaj gvidas ĉi tiun militon.

Kvankam Ukrainio povis teni siajn teritoriojn ekster la rus-okupataj Donbaso kaj Krimeo, la ĝisnuna militkurso rezultigis totalan katastrofon por ambaŭ flankoj. Tamen Putin

ĉiukaze ne povas paroli pri venko super Ukrainio. Ŝajnas, ke li kaj liaj maltaŭgaj armeaj komandistoj kolose subtaksis la malfacilecon konkeri Ukrainion (oni havas la impreson, ke tiuj militistoj – male al kelkaj fanatikaj ŝtatpropagandistoj – ne aparte entuziasmas pri la ideo de Putin militi kontraŭ Ukrainio). Verŝajne la rusoj devos kontentiĝi pri la okupataj kaj preskaŭ tute ruinigita Donbaso kaj Krimeo, se la ukrainoj ne sukcesos reakiri ĉi tiujn areojn, kiujn la rusoj konkeris, en kontraŭ-ofensivo. La Okcidento estas sufiĉe singarda rilate la provizadon de Ukrainio per potencaj armilsistemoj, ĉar ĝi ŝajnas timi ruinigan reagon de Rusio, kiu konstante minacas utiligi nukleajn armilojn kaj per ekflamo de la Tria Mondmilito. La (fiaskinta) “Fulmmilito” de la 24a de februaro 2022 kontraŭ Ukrainio, kiun la rusa diktatoro Putin ordonis, tute memorigas la atakon de Hitlero kontraŭ Pollando en la 1an de septembro 1939, kiu startigis la Duan Mondmiliton. Povus do esti, ke Putin, kiu ŝajne volis ĵeti la mondon, almenaŭ Eŭropon kaj la Okcidenton, en Trian Mondmiliton, orientiĝis laŭ la dato de la komenco de la Dua Mondmilito por ekbruligi ĝin.

Krome ekzistas la speciala kazo de la ege agresema Nord-Koreio de la skizofrenia kaj paranoja dinastio Kim, alia komunisma fripono kaj krima ŝtato en Azio, kiu estas tenata de Ĉinio kaj Rusio kaj prezentas gravan danĝeron en la regiono kun siaj sensacia kaj maltrankviliga nuklea misilprogramo, se oni ne sukcesas tenas ilin sub kontrolo. Lastatempe estas emfaze renovigataj “amikaj” rilatoj inter Pjongjango, Pekino kaj Moskvo, dum la gvidantoj de tiuj ĉi ŝtatoj “svatas” unu la alian kaj verŝajne liveras armilojn unu al la aliaj, ekzemple por la milito en Ukrainio. Ne pasas tago sen palpebla provoko de ĉi tiuj frenezaj hororŝtatoj. Leviĝas la demando ĉu kaj kiam Japanio, Sud-Koreio aŭ Usono, kiuj sentas sin minacataj de Kim, milite intervenos por forigi ĉi tiun fonton de ĝeno kaj maltrankvilo sur la duoninsulo. Ne estas signoj tiurilate ĝis nun. La Kim-reĝimo de Nord-Koreio fifamas pro la eksterordinaraj krueleco kaj malho-meco, kiujn ĝi pruvis hejme ekde la komenco de sia regado. Efektive ĉi tiu reĝimo devintus esti forigita antaŭ longe, kiam estis ŝanco por fari tion, ekzemple post la morto de Kim Jong-il. La tuta homaro miras, ke ĝi daŭre ekzistas. Same kontraŭ Kim Jong-un, kiu devus esti kon-siderata kiel krimulo kaj teroristo de speciala klaso kaj internacia signifo, devus esti, lige kun la ekstreme gravaj krimoj kontraŭ la propra popolo en Nord-Koreio, pri kiuj li, liaj patro kaj avo respondecas, eldonita arestordono pro unikaj lezoj de la homaj rajtoj kaj krimoj kontraŭ la heimco, i.a. pro genocido per malsato, kaj esti starigita speciala tribunalo pri Norda Koreio. Ĝenerale la tutmonda komunumo estis kaj estas multe tro indulgema rilate la traktadon de grandaj fiuloj, despotoj kaj amasmurdistoj, kiuj estis aŭ estas ĉe la pinto de siaj ŝtatoj kaj bizare glorataj kiel herooj de partoj de la respektivaj loĝantaroj, kiuj adoradas tiujn super-krimulojn laŭ la modelo de Stalin, Mao k.a.

Ambivalenta rolo de Hindio (Barato), Brazilo kaj Sudafriko

Sed en la BRIĈSo, kiu volas poziciigi kiel kontraŭpezo al G7 kaj venki la nunan unupolusecon sub usona gvidado, regas nur ŝajna harmonio, kiu povus rapide disfali, ĉar la ŝtatoj, kiuj aperas en ĉi tiu grupo, estas sufiĉe heterogenaj kaj ankaŭ sekvas proprajn interesojn. La solidareco inter ĉi tiuj ŝtatoj havas limojn. La “neŭtralaj” membroj Hindio (Barato), Brazilo kaj Sud-Afriko ne volas difekti la rilatojn kun la okcidenta mondo malgraŭ ĉiuj kritikoj, kiujn ili parte eble prave direktas kontraŭ ĝi, kaj ne subtenas novajn militojn de la membroj de sia alianco, kies agadon la Okcidento rigardas kun suspekto. Dum Ĉinio, Hindio kaj Sudafriko sindetenis de la koncerna rezolucio de UN pri la milito de Rusio kontraŭ Ukrainio, Brazilo eĉ voĉdonis por la rezolucio. Krome la rilato inter Pekino kaj Nov-Delhio estas kio ajn alia krom amika, sed sufiĉe delikata kaj streĉita, pro kio ĝi povus rompiĝi en ajna momento, dum la “bonaj” rilatoj inter Pekino kaj Moskvo povas iam ajn turniĝi en la malon, kiel oni povis vidi dum la komunisma epoko. Kaj la gvidantoj de ĉi tiuj ŝtatoj, kiuj estas kio ajn alia krom bonaj amikoj, profunde malfidas unu la alian persone. Hodiaŭ ĉi tiuj aliancanoj estas kiel iliaj antaŭ-

uloj fakte nur kunigitaj pro malamo al Okcidento. Iliaj ĉefaj malamikaj bildoj estas: libereco, demokratio, jureca ŝtato kaj ĉiuj aliaj valoroj, kiujn la okcidenta mondo enkorpiĝas. Ĉi tiuj valoroj minacas la regadon de la krimaj bandoj kaj elitoj en potenco en tiuj ŝtatoj. Efektive la gvidantoj de tiuj friponaj, gangsteraj kaj mafiaj ŝtatoj ne devus troviĝi ĉe la pinto de registaro de superpotenco, sed devus esti submetitaj al jura proceso kaj, se necese, senditaj en la malliberejon, se ili estas kondamnitaj al tia puno, kie ili povus mediti pri la krimoj plenumitaj en la pasinteco kaj nuntempe, pri kiuj ili estas supozeble respondecaj (kontraŭ la homaj rajtoj, la homeco, ktp.). La samaj registaraj bandoj ŝajnas utiligi la kvazaŭan demokrati-lacecon en la okcidentaj landoj, de kiu profitas ankaŭ iuj opoziciaj fortoj kiel AfD (Germanio), Nacia Fronto (Francio) aŭ la partio de Wilders (Nederlando) kaj multaj aliaj dekstraj kaj maldekstraj radikalaj partioj por sia politika profiliĝo, fatale subtenataj de la sendependaj sociaj retoj en interreto. Bedaŭrinde ankaŭ en Afriko kaj Latin-Ameriko ekzistas sufiĉe forta kontraŭ-okcidenta, precipe kontraŭ-usona sinteno, kiu ne povas esti preteratentita sed estas parte komprenebla. La malamo de tiuj landoj al la okcidenta mondo, precipe Usono, de kiu ili ankoraŭ finance kaj ekonomie dependas, estas parte tiel profunda, ke ili ne nur malakceptas ĝiajn helppropojn en kazo de naturaj katastrofoj kiel tertremoj (ekzemple en la kazo de Turkio aŭ Maroko); sed ili ankaŭ revas kaj esperas, ke ĝi iam povos esti venkita. Ĉinio kaj Rusio, kies amaskomunikiloj fronte portas la flagon de la kontraŭ-usonismo kaj kontraŭ-okcidentismo, tiam plenumus la reston. Kvankam la okcidenta civilizo estas ankoraŭ forte admirata kaj imitata tra la mondo, la sentoj kaj emocioj de parto de la loĝantaroj de ĉi tiuj iamaj koloniaj landoj kontraŭ ĝi ne estu subtaksendaj. Sed kial samtempe milionoj da homoj fuĝas el la landoj de la iamaj koloniaj landoj aŭ la ŝtatoj de la “tutmonda sudo” al Okcidento kaj nur al Okcidento, precipe al Usono kaj Okcidenta Eŭropo, se ĝi laŭdire estas tiel malbona, kiel ekzemple Rusio ĉiutage asertas en sia propagando? Kiel do oni helpu al ĉi tiuj emerĝantaj landoj, por ke ili finfine povu atingi la prosperan vojon? Rusio aŭ Ĉinio ne povas esti la solvo por ĉi tiuj ŝtatoj, ĉar tiuj landoj reprezentas negativajn kondiĉojn kaj statojn kiel mankon de libereco, subpremon, armean agreson, korupton kaj grandskalan ekspluatadon. En tio ili similas al la iamaj okcidentaj koloniaj reĝimoj. Kaj finfine neniu – krom krimaj bandoj – povas interesiĝi pri tio ĉi. La G20-integriĝo de la ŝtatoj de la Afrika Unio, kiel tio okazis dum la pintkunveno en Barato en septembro 2023, povus certgrade helpi neŭtraliĝi la malamamon de iuj el tiuj afrikaj ŝtatoj kontraŭ la Okcidento.

Rusoj volas rekonkeri Orientan Eŭropon kaj detrui la malamatan Okcidenton per nukleaj armiloj

Sed dum la armeoj de la BRICS+-ŝtatoj agas konvencie, ili verŝajne havas malmulte da ŝanco sukcesi kontraŭ la teknologie supera Okcidento. Tamen la potenco de la ĉina armeo, kiu havas 1,6 milionojn da soldatoj, neniel estu subtaksenda! La rusa armeo, aliflanke, kiel ni vidis, mizere fiaskis en la ukraina milito ĝis nun, malgraŭ la grandega detrua efiko, kiun ĝi kapablas efektivigi. Kiel sciante, Ĉinio kaj Rusio estas nukleaj potencoj kaj neniu povas antaŭdiri, ĉu ili premos la nuklean butonon por atingi siajn celojn. Tamen tio estas sufiĉe neverŝajna. Sed se ekzistus eĉ pli granda politika senskrupuleco ol nun, ĉi tiu scenaro ne povus esti tute ekskludita. En Rusio iuj politikistoj kaj propagandistoj ĉirkaŭ Putin kaj Medvedev delonge malferme fanfaronas pri la uzo de nukleaj armiloj, dum iliaj tre evoluintaj fantazioj de perforto inkluzivas la revon pri nuklea neniigo de la okcidenta civilizo. Analoge al Hiroŝimo kaj Nagasako, ili ŝajnas esti almenaŭ mense pretaj faligi atombombojn sur Ukrainion, se Kievo ne kapitulacos. Ili simple farus la samon, kion aliaj, en tiu ĉi kazo la usonanoj, faris antaŭ ili. Putin estas gvidata de ĉi tiu simpla logiko. Cetere ekzistas sufiĉe da “ordinaraj” rusoj, verŝajne milionoj (nur tiel eble kompreni la relative altan procenton de Putin-subtenantoj), kiuj malkaŝe aŭ sekrete subtenas la militon kontraŭ Ukrainio (kaj Okcidento) per la korespondaj “solvoj”. Tamen okcidentaj fakuloj dubas pri la kapablo de Putin

uzi nukleajn armilojn – ekzistas diversaj kredeblaj kialoj por tio. Sed okcidentaj fakuloj ofte eraris.

Laŭ sugesto de iuj radikalaj rusaj politikistoj kaj generaloj (kiel Andrej Mordvičev) Rusio ankaŭ volus rekonkeri kelkajn orienteŭropajn teritoriojn, kiuj iam antaŭe apartenis al la Rusa Imperio, inkluzive Finnlandon, Baltion kaj Pollandon. Ŝajne eĉ ekzistas rusaj planoj por ataki aliajn (orient-)eŭropajn ŝtatojn, dum Ukrainio funkcias nur kiel "saltobreto". Verŝajne temas pri blufado kun la intenco timigi la eŭropanojn. Tamen tiaj skandalecaj deklaroj devas, kiel ĉiuj aliaj rusaj minacoj, esti serioze konsiderataj. Fine de oktobro 2023, eksprezidanto Dmitrij Medvedev priskribis Eŭropon kiel "la plej teruran malamikon de Rusio" (Pravda). Li ankaŭ minacis Varsovion per la "morto de la pola ŝtateco" en hontinda klopodo por kulpigi Pollandon anticipe pro la eksplodo de ebla Tria Mondmilito.

Sed NATO devus povi malhelpi la realiĝon de tiaj frenezaj rusaj militplanoj. En ĉi tiu kunteksto aliaj internaciaj arestordonoj devus esti eldonitaj kontraŭ Putin kaj liaj kremlaj komplikoj, kiuj minacas la mondpacon, por teni ilin jure respondecaj pri la krimoj, kiujn ili faris en Ukrainio. Kun tio oni ne devus atendi jarojn, sed tio devus okazi baldaŭ. Se la ĉina prezidento XI Jinping farus similan operacon kontraŭ Tajvano, ankaŭ li devus alfronti similan sorton kiel lia "amiko" Putin.

La postulo de iuj politikistoj en Eŭropo iniciati dialogon kun Rusio estas principe subteninda. Sed kun kiuj reprezentantoj de Rusio devus okazi ĉi tiu dialogo? La homoj de la Kremlo rifuzas okupiĝi pri ajnaj intertraktoj, kiuj ne konformas al iliaj imagoj aŭ ne produktos la rezultojn, kiujn ili deziras. La komplikaj cirkonstancoj kaj malfacilaj kadraj kondiĉoj por tia dialogo estas evidentaj. Kun ekstrema falsludanto kiel Putin, kiu malkonstruis ĉiujn pontojn kun la Okcidento malantaŭ si, racia kaj honesta dialogo en la kutima diplomatia senco verŝajne ne sukcesus. Kiel estontaj gvidaj rusaj politikistoj kondutos post Putin estas nun tute neantaŭvideble. Eĉ ne unu konata politikisto en Rusio havas la samajn statuson kaj karismon de Putin. En la kremla elito – ĝis la nivelo de la eksterlandaj misioj – videblas nur servemaj favoruloj, marionetoj, satrapoj kaj profitantoj de la reĝimo, kiuj imitas la mizeran parolmanieron de la "Caro" kaj kun hipokrita obeemo sur ĉiuj niveloj kaj kampoj plenumas la dubindajn ordonojn de la kremla reganto. Neniu el tiuj senkoloraj "diplomatoj", kiuj estis senpovigitaj de la Putin-sistemo, havas la postulatan formaton de nova rusa prezidento, kiu verŝajne estos nomumita de Putin mem. Krome la plej multaj el tiuj facile anstataŭeblaj Putin-servantoj estas submetitaj al okcidentaj sankcioj. Nek estas ie videbla nova Ĥruŝĉovo aŭ nova Gorbaĉovo, kiu povus plibonigi la ruinigitajn rilatojn kun la okcidenta landaro. Eĉ Breĵnevo celis pli bonajn rilatojn kun la Okcidento, malgraŭ nesupereblaj politikaj kaj ideologiaj diferencoj. Estas tute neklare, ĉu la kandidatoj, kiuj povus anstataŭi Putinon, agos en la sama spirito. Surbaze de la lastatempa evoluo, la rilatoj inter Okcidento kaj Rusio verŝajne restos perturbitaj aŭ eĉ detruitaj dum longa tempo, se la kondiĉoj ne ŝanĝiĝos baze. Rompitaj rilatoj kun la Okcidento fakte ne povas esti en la intereso de Rusio, kaj la turniĝo al Ĉinio, Nord-Koreio kaj Irano estas nenio alia ol malespera venĝo ago de Putin, kiu nun retrovas sin plej-parte izolita internacie. En ĉi tiuj cirkonstancoj verŝajne konsistos la dilemo de la posteuleco de Putin, ĉar li verŝajne restos en la potenco ĝis la fino de sia vivo, kiel kutime en Rusio. Ĉu Rusio denove kolapsos kiel okazinta en 1917 kaj 1991? La ĝeneralaj premisoj estas iom malsamaj ol tiam. Sed la historio povas ripetiĝi en unu aŭ alia maniero. La kolapso kaj disfalo de la putinisma ordo ne estas malimagebla, ĉar la putinisma ordo ŝajnas esti same malnatura kiel la anakronismo de la carisma kaj komunisma sistemoj en ties finaj fazoj.

”Akso de la Malbono”: Aŭtoritismaj friponaj ŝtatoj suferas pro falsa demokratio, manko de libereco, perforto kaj psikologiaj kompleksoj

Bedaŭrinde, pro manko de demokratio, la loĝantaroj en la aŭtoritismaj kaj diktaturaj friponaj ŝtatoj, kiuj estas forte prilaborataj de senkompromisa reĝima propagando en altruda maniero, ne havas rektan influon al la registara politiko, dum la senskrupulaj regantoj, en sia aroganta politika uzurpado de tiuj popolamasoj, malkaŝe supozas, ke ili subtenas ilian politikon. Plimulto de la grandparte malpolitikigitaj, senpolitikaj amasoj de la loĝantaro, kondamnitaj al politika silentado, siaflanke ne sentas sin koncernata de la registara politiko kaj permesas al la potenculoj fari sian propran aferon, malgraŭ vaste konata malfido al ili. La politika opozicio estis disbatita, tute eliminata kaj abolita en ĉiuj ĉi tiuj landoj, la internacia Interreto estas, kiel en Ĉinio, neatingebla, en Rusio multaj nedezirindaj retpaĝoj estas blokita, ne plu okazas veraj demokratiaj elektoj, kaj la regantoj ne plu respektas la regulojn de la internacia juro, pri kiuj ili kredas, ke ili estas kontrolitaj de la Okcidento. La regantoj de ĉi tiuj ŝtatoj, plejparte teruraj diktatoroj kaj krimuloj, kiuj, kiel la fiuloj en James Bond-filmoj, opinias sin genuloj, sanktuloj aŭ dio, kaj kredas, ke ili povas permesi al si ĉion, kion la Okcidento iam permesis al si – koloniigon, militojn, subpremado kaj persekutadon, eble ankaŭ atombombadon kaj multe pli. Oni ripete atentigas pri la “pekokazoj” de Kosovo/Jugoslavio aŭ Irako (kompreneble kun la plumpa celo deturni la publikon de la propraj krimoj kaj pravigi la propran similan agadon en aliaj landoj – ekzemple en Kaŭkazo, Sirio kaj Ukrainio, dum pri Ĉeĉenio oni tute ne plu parolas). Jes, la “Okcidento” faris multajn erarojn, krimojn kaj “pekojn” – oni pensu pri la Unua kaj Dua Mondmilito (kie la germanoj ludis la ĉefan rolon) aŭ la Korea kaj Vjetnama militoj (kie la usonanoj batalis kontraŭ la komunismo), pri la pli frua koloniismo de Anglio, Francio, Hispanio, Portugalio, Belgio, ktp. oni tute ne parolu. La Okcidento ŝajnas esti venkinta ĉi tiujn sinistrajn tempojn, kvankam ekonomia ekspluatado ja daŭras. Ŝajnas, ke la samaj eraroj, krimoj kaj pekoj nun estas analoge ripetitaj de la antaŭaj “viktimoj” (de la koloniismo). Per sia projekto de la “Silka Vojo” Ĉinio ludas apartan rolon, ekzemple en Afriko (kvankam amasmurdoj al indiĝenoj feliĉe ne okazas). Do la aferoj ŝajnas, cinike parolite, evolui nekredeble bone por la landoj de la “Akso de la Malbono” – de Rusio de Putin, kiu registras 2%-an ekonomian kreskon dank’ al la milito kontraŭ Ukrainio, ĝis Sirio de Assad, kiu estis rehabilitita en la araba mondo, pri aliaj friponaj ŝtatoj, kiuj gvidas militon aŭ sukcese subpremis siajn protestmovadojn, oni tute ne parolu. Kaj Irano kaj Saŭd-Arabio, kiel priskribite ĉi tie, estis inkluzivitaj en la BRIĈSo-grupon.

Kun Rusio same kiel Irano kaj Nord-Koreio, nun la plej proksimaj aliancanoj de Moskvo (kia terura honto!), kaj aliaj, la tiel nomata “Akso de la Malbono” revenis en tre malagrabla nova eldono. Ĉe la respektivaj loĝantaroj de ĉi tiuj landoj temas pri politike timigitaj kaj tute senpovigitaj kaj psikologie profunde perturbitaj socioj, kiuj en la pasinta jarcento spertis nenian humanisman evoluon pro la perfortaj terorismaj diktaturoj kun milionoj da mortviktimoj, kiujn tiuj perfortaj reĝimoj kaŭzis, sed ili spertis grandparte nur subpremon, malamon, agreson, anarkion kaj detruon, per kio ĉiu liber-demokratia kaj liberala klopodo estis ĝerme sufokita. Estas neeviteble menciigi ree kaj ree la ege timigajn ekzemplojn de Rusio kaj Ĉinio, kiuj, malgraŭ mallongaj fazoj de liberaligo (por spiri aeron), ĉiam denove refalis en krudan diktaturon. Sed ankaŭ multaj iamaj aziaj (sovetiaj) respublikoj estas tuŝitaj de ĉi tiu fenomeno. En la kazo de la rusa popolo oni parolas pri la eterna “post/sovetieca homo” (“homo post/sovieticus”), kiun la lerta rusa sociologo Jurij Levada trafe karakterizis kaj analizis kiel specon de “ruza homo” kaj kiu ŝajne ne volas elmorti, sed male ĉiam denove mirakle reproduktiĝas sur la tereno de eksa Sovetunio laŭ groteskaj manieroj. Ĉi tiu ĝena kaj tre danĝera infekto, kiu transdonas sin de unu generacio al la alia, ŝajnas esti neelradikigebla – krom eble en la baltaj landoj, dum en Ukrainio, Moldavio, Armenio kaj Kartvelio oni strebas liberiĝi de tiu terura sindromo. La okcidentaj liberalismaj kaj demokratiaj sistemoj devas klasifiki la “sovetian homtipon”, nur supraĵe okcidentecan, kiel gravan problemon, precipe se ĝi, sub la ordonoj de komunisma aŭ postkomunisma diktaturo, decidas entrepreni militojn

kadre de patriot-naciisma-ŝovinisma misio kontraŭ aliaj landoj landoj, ĉar la rusoj opinias, ke ili apartenas al Rusio, kaj por trudi al tiuj landoj la t.n. “rusajn valorojn”. Tamen, kio povus montriĝi eĉ pli danĝera por la libera mondo, estas la “azia-ĉina homtipo”, kiu, ne konante okcident-eŭropajn liberal-demokratajn valorojn (krom la monavido), pretas blinde obei al la komunisma reĝimo en Pekino, al kio tiu homtipo estis edukita, por procedi kaj submigradi aliajn landojn per senkompata politika, ekonomia kaj milita perforto. Ekzemploj abundas.

La tipa “mentaleco” de loĝantaro ene de aparta naciŝtato ŝajnas senlime malfacile ŝanĝebla, precipe se ĝi restas en la tradicia medio. Principe tio validas por ĉiuj landoj kaj socioj. En la malfeliĉa Putina epoko, tiu spirito estis perverse kaj tragike reaktivigita, precipe kiam post/komunismaj stereotipoj miksiĝas kun grandrusaj-naciismaj-ŝovinismaj sintenoj. La malbonŝanco de la rusoj estas, ke – krom ĉion detrui kaj subpremi – oni mensogas reflektse, sisteme kaj verŝajne intence – de la ŝtatprezidento kaj ministro pri eksteraj aferoj ĝis la plej simpla ulo –, tordante kaj inversigante la veron kaj kulpigante ĉiujn aliajn, precipe la Okcidenton, kiam oni alfrontas malsukcesojn, sed ankaŭ ĝenerale, principe, sistemece. Ĉi tiu kurioza, altgrade malsaneca kaj ŝajne nekuracebla komplekso, kiu estas tute nekomprenebla ekster Rusio, kiu principe estas siaspeca sfero izolita de la cetera mondo, ekzistas ekde la sovetia tempo kaj verŝajne servas kiel strategio por defendi kaj pravigi la propran aferon kaj propran landon kaj popolon. Ĉi tiu unika psikologia fisindromo ankaŭ grandparte klarigas la malracian kaj agreseman konduton de Rusio, kiu komprenas sin kiel ian “kontraŭ-Okcidenton”, kvankam ĝi klopodis (plejparte malsukcese, supraĵe kaj formale) kopii kaj imiti la Okcidenton (precipe Usonon). Jen la historia tragedio kaj katastrofo de Rusio, kiu el la vidpunkto de la aktuala “moderna okcidenta civilizo” principe devas esti priskribita kiel fiaskinta ŝtato.

Tio estas la kialo, kial la moderna okcidenta civilizo devas fari ĉion por certigi, ke Rusio ne disvastiĝu preter la propraj limoj ĉe ĝiaj randoj por povi misuzi la konkeritajn teritoriojn kiel bufrozonon kaj koloniajn ŝtatojn. Ĝuste tio estas la sorto, kiu minacas la kontraŭleĝe aneksitajn provincojn de Donbaso aŭ Belorusion kaj ankaŭ kelkajn malfortajn kaŭkazajn kaj centraziajn respublikojn. Rusio mem ŝajnas degeneri kiel senespera problemkazo, kun kiu preskaŭ neniu plu volas havi iun ajn rilaton: latente frustrita, agresema, malamika, ĉantaĝema, militisma, subprema, por la propra postvivado dependa de la eksportado de gaso, petrolo kaj armiloj al landoj, kiuj mem dependas de tiuj varoj. Ĉio ĉi ne aŭguras bonan estontecon, krom se en Rusio okazas radikala ŝanĝo, kiu ankoraŭ ne estas antaŭvidebla. Ĉiu (revolucia) reformprovo en la historio de Rusio pli malpli frue kondukis al sakstrato kaj nova tragedio.

Post la grandioza fiasko de la krima militagreso de Putin kontraŭ Ukrainio, kiu jam evidentiĝis dum la jaro 2022, ĉio, kion oni povas aŭdi de la eraranta militestro en la Kremlo, estas malplena, kava kaj falsa babilado kaj sensenca fanfaronado. La tuta retorika batalo kontraŭ la Okcidento, per kiu la rusoj faris sin ridindaj kaj nepopularaj, estas sencela kaj vana. Ne la Okcidento estas dekadencia kaj putriĝanta, sed Rusio mem. La Putin-efekto elvaporigis – por “savi” Rusion la diskreditita Putinisma eksperimento devus esti tuj ĉesigita kaj Putin mem devus malaperi kaj ekŝiĝi kune kun sia malsankta Sekureca Konsilio, kiu inkluzivas la protagonistojn de la milito. Ĉiu plia tago sub ĉi tiu krimega kaj tre danĝera reĝimo, kiu militas kontraŭ najbaroj kaj la tuta mondo, kaŭzas nemezureblan damaĝon al la ruinigita lando kaj ĝia elĉerpita socio. Sed en milita tempo militaj bandoj verŝajne bone profitas de la komercoj, kiujn ili faras kun aliaj landoj kaj kompanioj. Tamen Putin verŝajne nun rimarkis, ke nek Ĉinio nek Hindio / Barato nek iu ajn alia lando volas aŭ kapablas helpi Rusion “venki” la Okcidenton. Neniu registaro kun minimuma prudento volas ŝarĝiĝi per la kulpigo pri mondmilito. La gvidantoj de tiuj landoj estas plurfoje pli inteligentaj kaj pli saĝaj ol la rusoj, kiujn evidente forlasis la normala homracio. La ekstrema stulteco de ĉi-lastaj evidentiĝis ankaŭ en ilia ege mallerta militado – kompare kun la ukrainoj, kiuj havas malpli da rimedoj je dispono.

La legendeca rusa malkompetenteco eĉ estis kritikita de pluraj generaloj en la propra armeo – ili estis forigitaj de siaj pozicioj, ĉar la Kremla reganto, kiu flaris perfidon, toleras nenian kritikon. Plej terure la venĝo de Putin verŝajne trafis la ribeleman estron de la “Wagner”-trupo Evgenij Prigoĝin, kiu pereis en mistera aviadila katastrofo kun kelkaj kamaradoj.

Pri la psikologia stato de Rusio kaj la okupiĝo pri la pasinteco

Kio estas tute nekonata, neklarigebla kaj neimagebla en la okcidenta mondo: Psikologoj malkovris, ke la milito de Rusio kontraŭ Ukrainio, kiu ankaŭ estas subkomprenata kiel milito kontraŭ la okcidenta civilizo, kiu laŭdire estas malamika al Rusio, estigis senton de grandaj ĝojoj kaj feliĉo ĉe multaj rusoj. Ĉar Rusio kuraĝis finfine leviĝi kontraŭ siaj historiaj malamikoj kaj ekagi por venki ilin, multaj rusoj sentis sin psike pli bone kaj pli feliĉe ol antaŭ la milito. En tiu ĉi paradoksa kaj absurda, ege reakcia kaj ruiniga cirkonstanco oni povas vidi la popularecon de diabla figuro kiel Putin kaj la subtenon de lia malpura, krima, malhumaneca kaj mortiga politika kurso. Sub ĉi tiuj kondiĉoj la rusoj eĉ ne plu ŝajnas esti imponitaj de okcidenta kritiko. Iama rusa disidentulo aŭ intelektulo (kies nomon mi ne memoras) iam observis, ne sen perplekso, ke en la malfrua sovetia epoko la rusoj estis pli proksimaj al okcidentaj valoroj ol ili estas hodiaŭ. Samtempe rusoj kaj rusinoj ŝajnas forpuŝi la penson, ke subtenante la politikon de Putin ili probable mem troviĝas en plena iluzio kaj eble mem povus esti kolektive kulpaj pri la krimoj de sia registaro.

Ne eblas taksu kaj prognozi la psikan staton, en kiu la rus(land)a socio vekigis el ĉi tiu pli ol 20-jara Putina koŝmaro post kiam ĝi finiĝos, kiam la tuta vero aperos. Ne ekzistas estontaj perspektivoj por Rusio krom iĝi “normala” lando kun konstruiva sinteno. Unue, tamen, profunda kaj longdaŭra psikologia depresio verŝajne devus esti venkita, se la rusoj estus konfrontitaj kun publika kritika diskuto kadre de la studado, prilaborado kaj analizado de la krimoj de la Putin-reĝimo. Nemalmultaj rusoj jam konscias pri tio, en- kaj eksterlande, ĉar la grandiozaj mensogoj kaj trompoj de ĉi tiu reĝimo estas malkaŝitaj. Post centoj da jaroj da carismo kaj servuteco, 70 jaroj da komunismo, 10 jaroj de Elcyn-periodo kaj ĉirkaŭ 25 aŭ pli da jaroj de Putin-erao, la rusoj povus denove retrovi sin kiel “humiligita, senrajtigita, ofendita, elpelita kaj elĉerpita” popolo, ke neniu plu interesiĝos pri la okupiĝo pri la terura pasinteco. Eĉ pli terure: Rusio povus finiĝi kiel fiaskinta ŝtato.

Unu tia delonge diskutata temo pri la estonteco de ĉi tiu grandega teritoria imperio – sole Jakutio estas preskaŭ same granda kiel Hindio / Barato, sed havas iom malpli ol 1 milionon da loĝantoj – povus esti, ke Rusio diserigis en siaj unuopaj partoj kaj Moskvo transdonas al la lokaj loĝantoj la suverenecon kaj kontrolon pri iliaj areoj por esti regataj kaj disvolvataj sendepende. Ĉi tiu scenaro, kiun Putin certe volus malhelpi, povus fariĝi realo nur, se la Moskva centro montras malfortecon kaj/aŭ ne plu havas ajnan intereson pri tiuj terenoj, ekzemple en iuj regionoj de Siberio, kie ne ekzistas multaj gravaj tertrezoroj.

Gravaj malobservoj de la homaj rajtoj kaj mensoga propagando konstante detruas sociojn

La viktimoj de tiuj aŭtoritatismaj, diktaturaj kaj “totalismaj” sistemoj estas unuflanke popoloj kaj individuoj, kiuj estis krude reduktitaj al plumpaj pupoj maj marionetoj de reĝimoj, kiujn ili devas timi, ekzemple rusoj aŭ ĉinoj. En blinda obeemo al iliaj brutalaj, krimaj, mizantropaj kaj cinikaj registaroj la membroj de tiuj socioj estas devigitaj amase partopreni en militoj, kiam iliaj tiranoj kiel Putin aŭ Xi Jinping ordonas por mortigi iliajn laŭdirajn kontraŭulojn kaj malamikojn. Jen kion montris la rusa milito kontraŭ Ukrainio kaj tion verŝajne montrus ankaŭ la atendebla ruĝeina milito kontraŭ Tajvano, se ĝi okazos. La kruda perforta politika subjugaĵo de la iam libera Honkongo kaj pli frue de Tibeto, Sinkiang (Ujgurio) kaj interna Mongo-

lio per la senskrupula komunisma reĝimo en Pekino montris kio povus okazi denove al Tajvano, se ĝi estus konkerita de Ruĝĉinio. Tiamaniere ĉi tiuj politike mistraktataj, manipolataj, senrajtigataj kaj politike egalŝaltitaj popoloj kaj socioj estas intence kaj sistemece malhumaniĝitaj kaj ruinigitaj de siaj naciismaj-ŝovinismaj reĝimoj kaj forigitaj kiel superflua riskofaktoroj. Nur tiuj popoloj kaj individuoj, kiuj submetiĝas kaj servas al la reganta (okupacia) reĝimo kiel utilaj idiotoj, havas realan rajton ekzisti kaj ŝancon pluvivi. Ĉio ĉi estas de-longe konata, sed estas diskutata nur de kompare malmultaj samtempoj, ekzemple hom-rajtaj aktivuloj, ĵurnalistoj, politikistoj, propagandistoj de la respektiva flanko kaj de la koncernataj popoloj, societoj kaj individuoj mem. En la landoj de la koncernaj subpremaj kaj okupaciaj reĝimoj mem, publika diskuto pri tiuj gravegaj problemoj estas aŭ nedezirata aŭ tute tabuita kaj do praktike malebla.

Aliflanke, la viktimoj estas tiuj homoj, kiuj ne volas submetiĝi al tiuj teruraj reĝimoj kaj iliaj brutaj ordonoj. En ĉi tiu kazo ili estas senkompate persekutataj, subpremataj, arestitaj, akuzitaj, malliberigitaj, ĉantaĝitaj, turmentitaj aŭ eĉ murditaj de la friponaj reĝimoj, kiel ilustras multnombraj kazoj en Rusio de Putin, Ĉinio de Xi, Nord-Koreio de Kim, Irano de Ĥamanei kaj aliaj koncernaj krimulaj ŝtatoj. Kelkaj individuoj, kiuj sukcesas fari tion, eskapas ĉi tiun brutalan perforton, fuĝante en ekzilon. La senskrupula kaj senkompata traktado de certaj etnaj minoritatoj kiel ĉeĉenoj kaj krimeaj tataroj en Rusio, ukrainoj, tibetanoj, uĝuroj kaj mongoloj en Ĉinio aŭ kurdoj, armenoj, grekoj kaj alevoj en Turkio estas konata kaj kritikata de homrajtaj organizaĵoj, ĵurnalistoj, historiistoj kaj politikistoj, kiuj kritikas tion delonge kaj regule, sed tute malsukcese. Ĉi tiuj noblaj defendantoj de la homaj rajtoj vidas sin konfrontataj kun pli kaj pli vana batalo. Ilia bedaŭrinda diskreditiĝo subtenas ankaŭ kritikaĵojn de la t.n. “mensoga gazetaro”, de kiuj ekzistas sufiĉe multaj en Okcidento, precipe en Germanio kaj Usono, kie ili aperas publike kaj laŭte kontraŭ la malamata reganta politika “establo”, kiun ili volas forpuĉi.

Kompreneble estas klare, ke ĉi tiu politika “establo” ne estas tre feliĉa kaj trankviligita, kiam ĝi estas minacata de nova fundamenta opozicio, kiu volas renversi la ekzistantan politikan sistemon. Ŝtatoj, en kiuj faŝistoj kaj nacisocialistoj urĝis transpreni la potencon en la 1930aj jaroj, troviĝis en tia situacio. Aŭ pensu pri la regantaj komunistoj en la iama Orienta Bloko en la jaro 1989, kiuj devis timi la perdon de sia potenco en kontraŭaj cirkonstancoj. Hodiaŭ la t.n. liberalisma demokratia konstitucia juroŝtato kun sia t.n. sociala merkatekonomio estas en danĝero, ĉar ĝi ne plu estas subtenata de partoj de la socio, kvankam ankoraŭ la plimulto de la civitanoj de la koncernaj landoj opinias, ke ĝi estas la plej bona sistemo. Al tiu konstelacio aldoniĝas la cirkonstanco de la kritiko pri la amasmigrado el Afriko kaj Azio al Eŭropo kaj la rolo de Eŭropa Unio.

Krome, laŭdire estas ĉirkaŭ kvarono de germanoj, kiuj reprezentas antisemitisman sintenon (en la senco kontraŭ judoj) kaj eĉ multaj pli, kiuj estas ksenofobaj. Tio tute ne estas maltipa situacio por Eŭropo. Ĉi tio estas indiko, ke "naziismo" ŝajne ankoraŭ ne tute malaperis aŭ estis tute venkita tie. La situacio en aliaj eŭropaj landoj ĉi-rilate ne estas multe pli bona, kiel montras Aŭstrio, kiu registras kreskantajn nombrojn da antisemitismaj incidentoj. En Pollando kaj Hungario regas agresemaj naciismaj reĝimoj, kiuj senhonte komparas Eŭropan Union kun Sovetunio kaj malkaŝe torpedas la demokratian juran ordon (en Pollando dume evidente okazis politika ŝanĝo). Antaŭ jardekoj tiuj landoj estis avangardaj en la heroa batalo kontraŭ la komunismo. La politika etoso povas ŝanĝiĝi ankaŭ en aliaj eŭropaj landoj (je la granda ĝojo de Putin) – kiel en Slovakio – se la regantaj registaroj ne kapablas kontroli kaj solvi la problemojn kiel la kontraŭleĝan amasan enmigradon de ĉiuspecaj rifuĝintoj el Azio kaj Afriko aŭ la islamisman terorisman direktitan kontraŭ la loka loĝantaro, kiu eble estas la plej fatala malamiko de la Okcidento. En Turkio, timiga ekzemplo laŭ eŭropaj kondiĉoj, la longtempa naciisma-islamisma aŭtokrato Erdogan denove venkis la prezidant-elekton, je la granda ĉagreno de la demokratie kaj moderne pensanta opozicio kaj malgraŭ gravaj ekono-

miaj problemoj. Ne ekzistas dubo, ke Turkio de Erdogan ne povas esti vera kandidato por la EU-membreco. Malgraŭ ĉio NATO volas konservi ĉi tiun membron. Sed Turkio mem povus esti perdita por la Okcidento, se Erdogan sukcesos fremdigi ĝin al ĝi.

Dum landoj kiel Rusio, Irano kaj Ĉinio malkaŝe misfamigas kaj rifuzas universalajn homajn rajtojn, kiujn ili denuncas kiel okcidentan hipokritaĵon kaj falsajon kaj draste kontraŭbatalas en siaj landoj kiel enmiksiĝon de ekstere, en la resto de la mondo, inkluzive Okcidenton, la kompreno kaj akcepto de ĉi tiuj rajtoj ŝajne malvarmiĝis favore al aliaj (materialaj) interesoj. Eĉ pli konsterna estas la fakto, ke en la internacia diplomatio, kiu kelkfoje degeneris al pura ciniko, la postulo de la respekto de la homaj rajtoj apenaŭ ŝajnas havi multe da influo. Neniu registaro ŝatas esti kritikita pro laŭdira lezado de homaj rajtoj, kaj kritiko estas kutime tuj rifuzita. La kritiko de lezoj de la homaj rajtoj estas unu el la kialoj de la malboniĝo de la rilatoj inter la Okcidento unuflanke kaj grupo de landoj kiel Rusio, Ĉinio ktp. aliflanke. Veraj demokratiaj reĝimoj kun plene funkciaj politikaj kulturo kaj juroŝtato jam estas escepto. La “indekso pri demokratio” de *The Economist* listigas nur 24 ŝtatojn, kiuj estas konsiderataj kiel “plene demokratiaj”. Ĉi tiu fakto estas la seniluziiga rezulto de la jaro 2023, pri kiu la samtempanoj vere devus zorgi, profunde pensi kaj mediti kaj trovi la ĝustajn konkludojn.

Grava tutmonda problemo, kiu devus ricevi pli da atento, estas la perforto de ŝtataj policaj organoj, kiel Amnestio Internacia regule plendas, tiel ankaŭ en la plej aktuala homrajta raporto. En Ĉinio, Rusio, Belorusio kaj Irano estis prezentite antaŭ la okuloj de la mirigita monda publiko kiel policaj kaj sekurecaj taĉmentoj sukcesis silentigi tutlandan protestmovadon kaj subpremi, disbati kaj elŝalti la publikan opozicion, kiu celis reĝimŝanĝon, kiu signifis gravan minacon por la koncernaj politikaj reĝimoj. Sed kiel dirite la polica perforto estas tutmonda problemo. Eĉ en sendanĝera kaj paca Svislando la polico ofte elpaŝas sufiĉe rigore kontraŭ (radikalaj) manifestaciantoj, kiam ili troigas siajn publikajn protestojn. Koncernataj de tiu polica perforto estis ekzemple Covid-manifestantoj kaj diversaj klimataj aktivuloj. La Eŭropa Konsilio esprimis zorgon pri la konduto de la franca polico kontraŭ diversspecaj manifestaciantoj. Ktp. Krom esprimi sian proteston, la internaciaj organizoj denove estis paralizitaj kaj nekapablaj por ĉesigi ĉi tiun ĉiuspece eksplodantan perforton.

Manko de historia konscio kaj malinteresiĝo en la riĉa, indiferenta kaj senhelpa Okcidento

La minacoj kaj danĝeroj prezentitaj flanke de la menciitaj aŭtoritatismaj gangsterŝtatoj neniel estu subtaksitaj. Por havi imagon pri la seriozeco de la situacio, sufiĉas spekti la koncernajn elsendojn de la rusa ŝtata televido, en kiuj kruda, kriema kaj fanfaronema bando de (laŭdire “sendependaj”) Kreml-propagandistoj kaj psikologie probable altgrade perturbitaj cinikuloj malkaŝe parolas pri rekonkero de Orienta Eŭropo kaj nuklea neniigo de la okcidenta mondo. Eŭropo estas ĉiutage ĵetita en la koton kaj ĝiaj regantaj politikistoj – de Borrell kaj von der Leyen ĝis Scholz kaj Baerbock – estas insultitaj kiel idiotoj, rusfoboj kaj nazioj, sen ke iu partoprenanto plendus, dum la signifo de multaj historiaj nocioj estas tordita kaj kripligita. Ĉio, kio povas esti trovita kiel eksterlanda kritika materialo, estas senskrupule utiligata en la rusa ŝtata propagando kaj sen diferencigo kiel hibrida armilo kontraŭ la Okcidento. Pli malfacile taksebla estas la karaktero, rolo kaj efiko de la ĉina ŝtata televido kun ĝia vasta, sistemeca kulturo de cenzurado, kiu influas la opiniojn de 1,5 miliardoj da homoj. Tio same validas por la kazoj de Irano kaj Nord-Koreio, sed oni povas imagi la fatalan rolon ludatan de la ŝtata propagando tie. Pro manko de aliro al la amaskomunikiloj de ĉi tiuj landoj kaj pro manko de koncernaj lingvokonaj la okcidenta publiko ne havas konkretan imagon pri tio, kio okazas en la amaskomunikiloj de Rusio kaj Ĉinio. Pro tio la okcidenta amaspubliko havas nenian ideon, kion signifas vivi sub rusa aŭ ĉina regado. Multaj indiferentaj samtempanoj en bonfartaj okcidentaj landoj ne aparte interesiĝas pri tiu demando ĉar, interalie, mankas al ili

historia konscio kaj politika intereso. Tiuj ĉi socioj estas plejparte okupataj pri si mem. La intereso kaj pli profunda faka scio pri Orienta Eŭropo kaj Ruslando ĝenerale estas malgrandaj, malgraŭ vaste kaj detale raportantaj gazetaraj amaskomunikiloj, malgraŭ interreto, kiu estas libere alirebla al ĉiuj homoj, kaj malgraŭ pli oftaj vojaĝoj en la koncernajn landojn, kaj esence limiĝas al kelkaj akademiecaj fakuloj kaj ĵurnalistoj.

Laŭ (ŝoka) studo, precipe pli junaj generacioj apenaŭ ŝajnas senti sin minacataj de Rusio aŭ Ĉinio. En la liberece kaj humanisme inklinita demokratia Okcidento la problemoj de aŭtoritismaj ŝtatoj kaj subpremataj socioj kaj popoloj estas apenaŭ kompreneblaj aŭ alireblaj, malgraŭ ampleksa informado kaj edukado per amaskomunikiloj, kaj depost 1945 milito forestis de tiuj landoj. Do la funda malboneco de la reĝimoj en Rusio kaj Ĉinio estas kolose miskomprenata kaj subtaksata, kio povas havi fatalajn sekvojn.

Ekonomia konkurado kaj komercaj militoj minacas Eŭropon

Se temas pri ekonomio, landoj kiel Ĉinio provas konkuri kaj subfosi la okcidentan ekonomion per agresema kaj ekspansiema potencpolitiko bazita sur ekonomia kaj industria spionado, unuflanka transigo kaj ŝtelado de teknologio inkluzive maltrespektadon de patentoj por havi pli bonajn kartojn en estonta komerca milito, ekzemple en la aŭtomobila industrio. En tio ĉinoj profitas pli malpli libere aliron al okcidentaj merkatoj, dum en Ĉinio mem ili blokas ĝin al eksterlandaj entreprenistoj. Sub la devizo “nova Silka Vojo”, al kies tentoj ŝajne eŭropanoj enamiĝis, Ĉinio strebas konkuri eksterlandan teron iom post iom, dum en Eŭropo oni eĉ pretas cedi ŝtatan suverenecon, ekzemple en la vendo de marhavenoj kaj alia grava sistem-rilata infrastrukturo. Antaŭe tio estis konsiderata sendanĝere. Ĉar Ĉinio fariĝis pli agresema en sia ekstera politiko kaj montris intencojn krom paca komerco, la okcidenta sinteno al Pekino ŝanĝiĝis. Estas urĝa tempo, ke la politikistoj en la okcidenta mondo pli forte atentu la malhonestajn intencojn, ruzajn planojn kaj maĥinaciojn de Ĉinio, Rusio kaj aliaj BRICS+-ŝtatoj kaj reagu kaj agadu pli singarde – tio validas ankaŭ por la aĉetado de gaso, petrolo kaj aliaj gravaj krudmaterialoj ekzemple ĉe arabaj ŝtatoj. Estas iluzie supozi, ke ĉi tiuj aziaj ŝtatoj, plej ofte regataj de privataj bandoj (familiaj, dinastiaj, religiaj, armeaj, ekonomiaj), kiuj celas konservi sian eternan regadon, iel montros afablan favoron al la (humanismaj) deziroj kaj postuloj de okcidentaj landoj, ekzemple pri homaj rajtoj. La regantoj de tiuj fifamaj naftoŝtatoj, kiuj en si mem ne fariĝis malpli brutaj, permesas al siaj civitanoj nur tiom da libereco, kiom ĝi aktuale utilas al ili mem. En kazo de kverelo la defenda batalo estos kruela, ĉar tiuj ŝtatoj ne volas esti denove en malavantaĝa situacio rilate al la Okcidento. La ofte severa, drasta kaj senkompromisa mieno kaj tono de ĉinaj ŝtataj oficistoj en la televido donas antaŭ-guston por ilia konduto. Se oni rifuzas submetiĝi al la ĉinaj reguloj aŭ se oni kritikas ilin, la amikeco tuj finiĝas. Eŭropo kaj la tuta mondo povus esti ĉantaĝitaj kaj surprizitaj de Ĉinio, se la okcidentanoj daŭre misjuĝas la imperiisman, ekspansiisman kaj novkoloniisman impulsojn de ĉi tiu orienta ŝtatego. En estonteco la ĉinoj (akompanataj de tankoj kaj aviadiloj) povus uzi ĉi tiun “novan Silkvojon” por penetri en Eŭropon per milionoj da homoj – kiel en la tempoj de Ĝingis-Hano kaj liaj posteuloj. Sed la konkero de la mondo far Ĉinio okazos sur reloj, ŝipoj kaj stratoj, kiel Stefan Aust trafite titolis sian artikolon el 2022. Tiu ĉi antaŭeniĝo jam delonge okazas en la afrika kontinento, kie ĉinoj konstruas vojojn, stadionojn, fervojajn liniojn, stacidomojn, havenojn kaj urbajn metroojn kiel “dankon” por povi ekspluati tieajn tertrezorojn kaj krudmaterialojn. La plej granda danĝero por la Okcidento, por Eŭropo kaj la tuta mondo do estas neniu alia ol Ĉinio.

Sed eĉ kun aŭ malgraŭ BRICS+ nova monda ordo restos malverŝajna.

La Okcidento devas finfine enterigi sian tradician romantikan bildon pri Ĉinio. Bedaŭrinde la okcidenta publiko ankoraŭ ne plene komprenis, kian danĝeran potencon Ĉinio reprezentas. Kun la *Fino de la iluzio pri Ĉinio* la pritema fakulino Janka Oertel verkis brilan kaj

gravan libron por igi la publikon en Okcidento, precipe en Eŭropo kaj Germanio, klare konscii pri la historiaj defioj, kiujn Ĉinio alportas al ni en la Okcidento kaj kial niaj supozoj pri Ĉinio devas esti reviziitaj. Ĝiaj hipotezoj estas rimarkindaj: Dum eble jam delonge oni scias, ke la komunismaj gvidantoj de la Popola Respubliko celas atingi ekonomian superregadon, la pli fortiĝantaj certecoj, ke la samaj gvidantoj de Ĉinio volas malfortigi la transatlantikan aliancon, ke la armeo de Ĉinio strebas al tutmonda potenco kaj ke Ĉinio ne estas partnero en la tutmonda klimata protekto eble ankoraŭ ne estas vere ankritaj en la mensoj de ĉiuj homoj en Okcidento.

Kiel la Okcidento povas/devas aŭ povus/devus reagi ? Kelkaj ideoj.

Do la demando pli kaj pli kaj denove leviĝas post la falo de la Soveta Imperio, kiel la okcidenta mondo devus aŭ povus reagi al tiuj novaj danĝeroj kaj riskoj el Oriento por armi kaj defendi sin kontraŭ la historiaj defioj kaj minacaj scenaroj el Azio, kiuj neeviteble ekzistas. Se la “tutmonda” aŭ “kolektiva” Okcidento kiel tia volas pluvivi en sia nuna formo, ĝi devas ne nur reanalizi sian aktualan situacion, sed ĉiurilate konfirmi, stabiligi kaj plivastigi sian ĉie ampleksan superecon, alie ĝi riskos esti detruita de la aliaj, kiuj havas la saman celon. Se oni unue konsideras nuklean minacon el Oriento, la tiel nomata ekvilibro de la nuklea teruro ankoraŭ ŝajnas ekzisti kaj provizore garantiita favore al la okcidenta mondo, sed kiom longe ankoraŭ, se nova ampleksa armado ne okazos ? Kvankam la homaro devus tutmonde malar-madi, sekve, unue, flanke de la Okcidento nova, grandskala armea rearmado devas esti realigita, kies potenco kaj efiko ne estas supereblaj. NATO devas esti larĝigita almenaŭ je kelkaj okcidente orientataj ŝtatoj kiel Aŭstralio, Nov-Zelando, Sud-Koreio, Filipinoj, Tajvano kaj Israelo – kaj nome ĝuste nun. Ankaŭ Ukrainio povus esti pli bone protektata kontraŭ agresantoj kiel Rusio, se ĝi fariĝus membro de EU kaj NATO. La samo validas ankaŭ por eŭropaj landoj kiel Armenio, Kartvelio, Moldavio kaj, espereble iam, Belorusio.

Due, la okcidenta mondo devas denove igi sian ekonomian kaj teknologian superecon pli aŭtonoma kaj sendependa disde la produktantaj gigantoj de la Oriento kiel Ĉinio kaj Hindio, nome kaj sur la ebena de la industria produktado kaj sur la kampo de la akiro de krudaj materialoj. Probable ŝajnas neeviteble, ke la okcidenta mondo mem devas izoliĝi de la Oriento kaj Sudo, kiuj estas malamikaj al ĝi. Tamen ĉi tio havus fatalajn sekvojn, precipe koncerne la kostojn por konsumantoj. Ĉiuj scias, ke en altgrade globaligita kaj malferma mondo multaj landoj ekonomie fariĝis nerevokeble interdependaj unu de aliaj.

Trie, la idealoj de la libereco, demokratio kaj liberalisma konstitucia juroŝtato devas esti pli forte emfazataj, disvastigataj kaj reale vivataj, ĉar nur ĉi tiu sistemo sendube plej taŭgas por efektiviĝi la homajn rajtojn. En tio gravaj misuzoj, lezoj kaj atakoj kontraŭ ĉi tiuj valoroj devas esti kontraŭbatalataj pli forte kaj pli severe punitaj. La normoj de la universalaj homaj rajtoj devas esti plenumitaj, nova politike ne uzurpebla humanismo devas esti disvastigata, dum oni devas daŭre batali kontraŭ komunismo, islamismo, faŝismo kaj antisemitismo, ĉar tiuj ideologioj kondukas al falsaj kaj eraraj vojoj. Sin izolantaj t.n. paralelaj socioj de kulturfremdaj migrantoj estas nedezirindaj. La insultado de “blankaj” lokuloj kiel rasistoj fare de “koloraj” kunloĝantoj aŭ aliaj en okazo de konflikto estas neakceptebla. Ĉiu publika politika, ideologia kaj religia malama propagando favore al diktaturaj reĝimoj kaj ĉiuspecaj terorismaj organizaĵoj devas esti ĉesigita pli efike. Ĉiuj civitanoj de eŭropaj landoj devus povi libere ekloĝi en iu ajn lando sur ĉi tiu kontinento. Bonvolaj homoj el aliaj kontinentoj kaj kulturoj, kiuj deziras pozitive kontribui al la disvolviĝo kaj prospero de Eŭropo, estas bonvenaj. Se temas pri amasa enmigrado, oni devas zorgi pri la konservado de la tradicia regiona etna diverseco kaj demografia ekvilibro.

La demagogia politika opozicio, kiu estas malamika al la demokratia sistemo, devas esti efike kontraŭbatalata kaj tenata sub kontrolo per uzado de la rimedoj de la konstitucia

juroŝtato. Cetere ĝia ambivalenta kaj cinika retoriko havas nenion komunan kun plureco de opinioj en malferma socio kaj estas malutila. La problemo de iuj televidaj elsendoj, en kiuj oni senlime diskutas kontraŭdire kaj ĉirkaŭ la varma kaŭzo, estas, ke ili ofte kontribuas pli multe al konfuzo kaj polarizo de publikaj opinioj ol al klarigo kaj klareco de aktualaj temoj.

Spionado de Rusio, Ĉinio kaj aliaj ŝtatoj malamikaj al la Okcidento devas esti kontraŭbatalata pli efike. Kvankam rekta politika enmiksiĝo en la internajn aferojn de eksterlandaj ŝtatoj estas evitinda, tamen lezado de homaj rajtoj devas esti daŭre kritikata, nome en ĉiuj landoj. Lige kun tio tiuj sociaj kaj individuaj aktivuloj, kiuj elpaŝas kontraŭ aŭtokrateco kaj diktaturo kaj pledas kaj batalas por libereco, demokratio, juroŝtato kaj homaj rajtoj, devus esti pli ofte kontaktataj kaj pli forte subtenataj. Kaŭzantoj de malpaco, militemuloj kaj lezantoj de homaj rajtoj kiel Putin, Xi aŭ Kim kaj multaj aliaj devus esti neŭtraligitaj aŭ senditaj antaŭ internaciaj puntribunaloj, alikaze ne estos paco nek trankvilo por longa tempo.

Do la ĝenerala monda situacio estas konfuza kaj komplika kaj la tempoj malfacilas. La mondaj paradigmoj komencas ŝanĝiĝi. Multaj malbonaj spiritoj eskapis el la venena botelo kaj devus esti kaptitaj denove. Kompreneble ĉiu ŝtato provas pravigi la proprajn rigardon kaj komprenon de la aferoj. La standardoj, normoj kaj valoroj, kiuj jes iam estis proponitaj kaj diktitaj de la Okcidento kaj ĝenerale kaj internacie agnoskitaj, estas grave subfosataj, kio malhelpas komunan agadon kontraŭ la “malbono”. Diversaj ankoraŭ vivantaj atestantoj de la Dua Mondmilito avertas pri evoluo simila al tiu en la Vajmara Respubliko antaŭ ol Hitlero kaj la nacisocialistoj akaparis la povon. Oni do ne povas simple diri, ke ĉio denove estos en ordo, sed povas nur esperi kaj labori, por ke la racio venku, paco regu kaj nova mondmilito ne eksplodu, ĉar tiu neeviteble estus efektivigita inter la nukleaj superpotencoj kaj ties aliancanoj. La rezulto povus esti la fino de la homaro kaj planedo. La optimismo konsistas en tio, ke la hodiaŭaj politikaj gvidantoj, surbaze de la teruraj spertoj de la pasinteco, ekzakte scias, kion tia katastrofo signifus, pro kio ili verŝajne volus eviti tian militon. Sed oni ne povas esti certa pri tio, ĉar ekzistas sufiĉe multaj milit-frenezuloj, ne nur en Ruslando, Ĉinio, Irano aŭ Nordkoreio.

Certe multaj aspektoj de la aktuala problemaro ne povis esti traktitaj kadre de ĉi tiu kontribuaĵo, do restas okazo por nova analiza traktaĵo en alia fojo.

© www.planlingvoj.ch / AK, sept.- nov. 2023 (sen konsidero de la aktuala Gaza-milito).
Germanlingva versio sur www.osteuroopa.ch